

**GENERALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA**

Warszawa, dnia 10 września 2014 r.

DOOŚsooś.411.13.2014.EPO-1

**Pani
Anna Stelmaszyk-Świerczyńska
Zastępca Dyrektora
Urzędu Morskiego w Gdyni
ds. Technicznych**

W odpowiedzi na pismo z dnia 8 sierpnia 2014 r., w którym zwrócono się do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu *Programu Wieloletniego „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”* na podstawie art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm., dalej: *ustawa ooś*), przedstawiam następujące stanowisko.

Aby spełnić wymogi prawa, prognoza oddziaływania na środowisko, sporządzana w toku strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, powinna w pełnym zakresie odpowiadać wymaganiom, wynikającym z art. 51 ust. 2 *ustawy ooś*, przy zachowaniu warunków, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy. Należy podkreślić, że prognoza powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego dokumentu i obejmować wszystkie planowane działania mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

W projektowanym *Programie* wyróżniono szereg celów głównych oraz szczegółowych. Należy zauważyć, że celem wysuwającym się na pierwszy plan jest stworzenie infrastrukturalnych i instytucjonalnych gwarancji swobodnego przepływu towarów, poprzez ustanowienie suwerennej drogi wodnej umożliwiającej swobodny i całoroczny dostęp statków morskich wszystkich bander do Elbląga, jako morskiego portu Unii Europejskiej. Dzięki temu powstanie nowy intermodalny węzeł pomiędzy paneuropejską drogą wodną E60 a korytarzem drogowym TEN-T – IA, a potencjał społeczno-gospodarczy Elbląga, jako regionalnego ośrodka rozwoju ulegnie odbudowie i rewitalizacji. Dodatkowo powstaną alternatywne drogi ewakuacji i kanałów zaopatrzenia na wypadek zaistnienia stanów nadzwyczajnych (w szczególności dla obszarów Polski północno-wschodniej).

Projekt *Programu* wskazuje na określone zadania inwestycyjne, niezbędne do realizacji postawionych celów, tj. budowę kanału żeglownego (przekopu) przez Mierzę Wiślaną wraz z infrastrukturą towarzyszącą w lokalizacji Nowy Świat; budowę toru wodnego od ujścia Zatoki Elbląskiej do kanału (przekopu) w lokalizacji Nowy Świat; pogłębienie kotwiczowiska na Zalewie Wiślanym – okolice Osłonki; pogłębienie torów wodnych na rzece Elbląg oraz regulację rzeki Elbląg – na odcinku ujścia na wysokości m. Nowakowo.

Mając na względzie, że wszystkie przewidziane w projektowanym dokumencie zadania są ze sobą powiązane funkcjonalnie i nie jest możliwe osiągnięcie postawionych w nim celów w przypadku rezygnacji z realizacji któregośkolwiek z nich, w prognozie należy dokonać analizy potencjalnych oddziaływań na środowisko, w tym na gatunki roślin i zwierząt, siedliska przyrodnicze oraz obszary chronione na mocy ustawy o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.), w odniesieniu do wszystkich zadań.

W tekście projektowanego *Programu* zaznaczono, że „budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską będzie wywierać negatywny wpływ na środowisko i obszary objęte ochroną przyrody, w tym Natura 2000”. Na podstawie wiedzy na temat charakteru obszaru objętego projektem *Programu* można z całą pewnością stwierdzić, że planowana budowa drogi wodnej przez Mierzę Wiślaną oraz działania temu towarzyszące będą wywierać negatywny wpływ na środowisko i obszary chronione na mocy ustawy o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 ze zm.), w tym obszary Natura 2000.

Odnosząc się do powyższego, pragnę zwrócić uwagę na art. 55 ust. 2 *ustawy o oś*, stanowiący, że jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że realizacja dokumentu może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000, to nie może on zostać przyjęty o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 *ustawy o ochronie przyrody*. Zgodnie z niniejszym przepisem właściwy organ może zezwolić w takiej sytuacji na realizację planu, jeśli przemawiają za tym niezbędne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym. Powyższa przesłanka może zostać uznana tylko w przypadku braku rozwiązań alternatywnych oraz przy zapewnieniu wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zagwarantowania spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, powyższe zezwolenie może zostać udzielone wyłącznie gdy spełniony jest jeden z następujących celów: ochrona zdrowia i życia ludzi, zapewnienie bezpieczeństwa powszechnego, uzyskanie korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego. Ponadto przed przyjęciem dokumentu, którego realizacja może znacząco negatywnie oddziaływać na siedliska i gatunki priorytetowe, a który wynika z wymogów nadrzędnego interesu publicznego (ale innych niż przedstawione wyżej), konieczne jest uzyskanie opinii Komisji Europejskiej.

Mając na uwadze w szczególności cele dokumentu, jego geograficzny zasięg oraz sieć obszarów Natura 2000, w prognozie oddziaływania na środowisko należy przedstawić rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opisem metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, a w przypadku braku takich rozwiązań przedstawić w tym zakresie wyczerpujące wyjaśnienie.

W celu właściwego oszacowania skutków wpływu realizacji projektowanego *Programu* na środowisko, niezbędne jest odpowiednie scharakteryzowanie obecnego stanu środowiska, tak aby mógł stanowić wyjściowy punkt analiz. Po stwierdzeniu potencjalnych zmian w stanie środowiska w wyniku realizacji założeń projektowanego *Programu*, należy przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub ewentualną kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań.

Podczas opracowywania prognozy oddziaływania na środowisko projektu *Programu* w sposób szczególnie wnikliwy należy podejść do obszarów o specjalnym znaczeniu dla środowiska, w tym obszarów objętych ochroną na mocy ustawy o *ochronie przyrody*, korytarzy ekologicznych oraz

gatunków chronionych i zagrożonych wyginięciem. Należy zbadać potencjalne oddziaływanie projektowanego dokumentu na szczególne cele ochrony Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana”, jak też odnieść się do zakazów ustanowionych na jego terenie, a określonych w obu przypadkach w uchwale Nr 148/VII/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiślana” (Dz. Urz. Woj. Pomor. nr 66 poz. 1463). Identyczne podejście należy zastosować w stosunku do Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej działającego na podstawie uchwały Nr XXXV/710/14 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 25 marca 2014 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Wysoczyzny Elbląskiej” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. rok 2014 poz. 1747). Dla Parku uchwalono plan ochrony Parku Krajobrazowego „Wysoczyzny Elbląskiej” (Rozporządzenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr 1 z dnia 31 stycznia 2007 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 16 poz. 344)). Przeanalizowania wymaga możliwość wystąpienia negatywnego oddziaływania projektu *Programu* na siedliska i gatunki stanowiące przedmioty i cele ochrony obszarów Natura 2000. Określone w projekcie dokumentu zamierzenia inwestycyjne zlokalizowane będą w granicach obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Zalew Wiślany” (PLB280010) oraz obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty „Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana” (PLH280007). Jednak z uwagi na bliskość, jak też ściśle powiązania ekosystemów, zanalizować należy także wpływ na obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Jezioro Drużno” (PLB280013) i „Ujście Wisły” (PLB220004) oraz obszary mające znaczenie dla Wspólnoty „Ostoja Drużno” (PLH280028), „Ostoja w Ujściu Wisły” (PLH220044) i „Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej” (PLH280029).

W odniesieniu do wymienionych wyżej obszarów Natura 2000, trzeba podkreślić, że teren objęty projektowanym *Programem* jest bardzo atrakcyjny nie tylko dla gatunków awifauny lęgowej, ale także dla ptaków zimujących i migrujących. Szczególnie duże znaczenie posiada dla gatunków ptaków, dla ochrony których wyznaczono ww. obszary specjalnej ochrony ptaków (gatunki, które uzyskały ocenę A, B, C). Można tu wymienić choćby ohara *Tadorna tadorna*, hełmiatkę *Netta rufina*, bielaczka *Mergus albellus*, gęś białoczelną *Anser albifrons* – ocena ogólna B dla obszaru Natura 2000 „Zalew Wiślany”. Dlatego też należy przeprowadzić szczegółową ocenę wpływu zapisów projektowanego *Programu* na awifaunę, z wyszczególnieniem wszystkich gatunków, które zagrożone są negatywnym oddziaływaniem oraz wskazać jego skalę i charakter. Opisania wymaga metodyka, na podstawie której dokonano oceny.

Należy zauważyć, że z uwagi na specyfikę zadań ujętych w projektowanym *Programie*, w wyniku jego realizacji mogą wystąpić istotne oddziaływania na ichtiofaunę. Pragnę zaznaczyć, że obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000 „Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana” (PLH280007) posiada istotne znaczenie dla ochrony następujących gatunków ryb i minogów: ciosy *Pelecus cultratus*, parposza *Alosa fallax*, minoga rzecznej *Lampetra fluviatilis* oraz minoga morskiego *Petromyzon marinus* (ocena ogólna A, B, C). Konieczne jest przeprowadzenie wnikliwej oceny wpływu wszystkich działań przewidzianych w projektowanym *Programie* na ichtiofaunę. Dokonaną ocenę należy poprzeć stosownym uzasadnieniem.

Szczególną uwagę podczas opracowywania prognozy należy poświęcić focie szarej *Halichoerus grypus*, która stanowi przedmiot ochrony zarówno w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty „Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana” (PLH280007), jak też „Ostoja w Ujściu Wisły” (PLH220044). Podkreśla się, że obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Ostoja w Ujściu Wisły” (PLH220044) został uznany za wyjątkowo ważny z punktu widzenia ochrony tego gatunku, co wyrażone jest najwyższą oceną ogólną A.

Odpowiednia część prognozy powinna zostać poświęcona analizie wpływu na siedliska przyrodnicze, z naciskiem na typy siedlisk priorytetowych. Zwraca się tu uwagę na siedliska występujące w wymienianych obszarach Natura 2000 o kodach: 1150 Laguny przybrzeżne (PLH280007), 2130 Nadmorskie wydmy szare (PLH280007, PLH220044), 91D0 Bory i lasy bagienne oraz 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (PLH280007, PLH280029).

Należy mieć na uwadze, że obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana” (PLH280007) ma również status Morskiego Obszaru Chronionego HELCOM (wcześniej HELCOM BSPA), wyznaczonego na podstawie Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1992 r. (Konwencji Helsińskiej). Strony Konwencji opracowały czerwone listy zagrożonych gatunków i siedlisk w skali Morza Bałtyckiego (listy szersze od list „naturowych” i ukierunkowane na morskie środowisko Bałtyku), w związku z czym powinny one również zostać objęte analizą:

HELCOM Red List of Baltic Breeding Birds:

<http://helcom.fi/Lists/Publications/HELCOM%20Red%20List%20of%20Baltic%20Sea%20Breeding%200Birds.pdf>

HELCOM Red List of Baltic Sea species in danger of becoming extinct:

<http://helcom.fi/Lists/Publications/BSEP140.pdf>

HELCOM Red List of Baltic Sea underwater biotopes, habitats and biotope complexes:

<http://helcom.fi/Lists/Publications/BSEP138.pdf>

Trzeba podkreślić, iż gatunki podlegają ochronie nie tylko w obszarach chronionych, ale również poza nimi, w związku z czym analizie należy poddać gatunki wymienione w odpowiednich rozporządzeniach Ministra Środowiska: *w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, roślin i w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną*. W chwili obecnej rozporządzenia te są nowelizowane, jednak zarówno w obecnie obowiązujących, jak i nowych projektach znajdują się gatunki (również niechronione w sieci Natura 2000 a niezmiernie ważne dla morskiego ekosystemu, jak choćby trawa morska *Zostera marina*), na które realizacja zapisów projektowanego dokumentu może mieć znaczący wpływ.

Ruch statków jest jednym z najważniejszych sposobów przedostawania się do środowiska przyrodniczego inwazyjnych gatunków obcych, w związku z czym zwiększone ryzyko ich introdukcji jako następstwo realizacji projektu winno być właściwie przeanalizowane. Należy się przy tym posłużyć rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. *w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym*. Dokumentem bezpośrednio nakierowanym na środowisko morskie Bałtyku w tym zakresie jest natomiast publikacja „HELCOM Guide to Alien Species and Ballast Water” dostępna na stronie Komisji Helsińskiej:

<http://helcom.fi/Lists/Publications/HELCOM%20Guide%20to%20Alien%20Species%20and%20Ballast%20Water%20Management%20in%20the%20Baltic%20Sea.pdf>

W prognozie niezbędne jest także uwzględnienie informacji wynikających z innych dokumentów i sporządzonych dla nich prognoz oddziaływania na środowisko, również w kontekście konieczności przeprowadzenia analiz skumulowanego oddziaływania na środowisko. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę m. in. na następujące programy: „Przebudowa wejścia do portu Elbląg wraz z pogłębieniem torów podejściowych do portów Zalewu Wiślanego”, „Rewitalizacja Kanału Elbląskiego na odcinkach: Jezioro Drużno – Miłomłyn, Miłomłyn – Zalewo, Miłomłyn – Ostróda – Stare Jabłonki”, „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław - do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)”, „Pętla Żuławska – rozwój turystyki wodnej”. Można przypuszczać, że część inwestycji wynikających z ww. programów będzie posiadała zbliżony charakter do inwestycji wyznaczonych projektowanym *Programem*, jak również będzie dotyczyła tych samych siedlisk i gatunków. Dlatego wymienione programy (oraz inne powiązane z projektowanym dokumentem) wraz z prognozami

oddziaływania na środowisko jeśli zostały sporządzone, powinny zostać uwzględnione w przeprowadzanych analizach.

Inną istotną kwestią jest określenie wpływu planowanych w ramach projektowanego *Programu* zadań inwestycyjnych na stan zasolenia wód Zalewu Wiślanego, a w następstwie potencjalnych konsekwencji tego oddziaływania dla siedlisk oraz gatunków (głównie ichtiofauny), zależnych od środowiska wodnego Zalewu.

Z uwagi na lokalizację zamierzeń inwestycyjnych, niezbędne jest przeanalizowanie możliwego transgranicznego oddziaływania na środowisko w związku z realizacją zadań ujętych w projektowanym *Programie*.

Oceniając skutki realizacji projektowanego dokumentu, należy również odnieść się do postanowień dyrektywy 2000/60/WE tzw. Ramowej Dyrektywy Wodnej, w szczególności w kontekście osiągnięcia celów środowiskowych wyznaczonych dla jednolitych części wód powierzchniowych wyznaczonych na obszarze realizacji i oddziaływania projektowanego *Programu*.

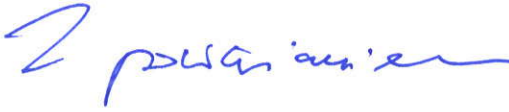

Przy opracowywaniu prognozy należy wziąć pod uwagę wytyczne Komisji Europejskiej do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko pod kątem uwzględniania zmian klimatu oraz różnorodności biologicznej.

Analiza wskazanych wyżej kwestii powinna dotyczyć oddziaływań występujących zarówno na etapie budowy, jak i w trakcie funkcjonowania inwestycji zaplanowanych w projektowanym *Programie*, w tym również potencjalnych sytuacji awaryjnych. Należy także odnieść się do możliwości wystąpienia wtórnych i pośrednich oddziaływań na środowisko, w tym na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000, które będą konsekwencją realizacji ustaleń projektowanego *Programu*. Wśród nich można wymienić m. in. wzrost intensywności żeglugi towarowej i turystycznej, rozbudowę małych portów i przystani nadzalewowych, w tym ewentualną konieczność pogłębienia prowadzących do nich torów wodnych.

Realizując wymagania wynikające z *ustawy o oś* (art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. c) należy przedstawić propozycje w zakresie metod monitoringu skutków realizacji zadań wynikających z projektowanego *Programu* na środowisko, wraz z częstotliwością ich przeprowadzenia. Wyniki analizy skutków realizacji *Programu* powinny dostarczyć informacji, czy i w jakim stopniu czynności wykonywane zgodnie z tym dokumentem oddziałują na środowisko, w tym na gatunki objęte ochroną, w szczególności gatunki zagrożone i rzadkie, oraz na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. Dodatkowo wskazane metody powinny pozwolić na określenie skuteczności zaproponowanych działań minimalizujących i ewentualnej kompensacji.

Zaleca się przedstawianie zjawisk o charakterze przestrzennym oraz interakcji tych zjawisk na mapach.

Podczas opracowywania prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu *Programu* wskazane byłoby wzięcie pod uwagę zakresu oraz charakteru uwag składanych przez organy, w tym Komisję Europejską, w toku procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla poprzedniej wersji projektu *Programu*.

GENERALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA

Michał Kłiszczyk

